

Repertório N°2

DAVI PONTES & WALLCE FERREIRA

Blikken ontbloot

Pieter T'Jonck

Gezien op 12 oktober 2024
Serralves Museum, Porto, in het kader van het performance festival

Naakt en bloot zijn twee woorden voor een objectief gelijke, maar subjectief totaal verschillende situatie. Naaktheid gaat over een onbedorven staat, over schoonheid boven alle verdenking. Adam en Eva voor de zondenval. Kunst. Bloot gaat over onbeschaamde blikken op wat ongezien hoort te blijven. Het Braziliaanse duo Davi Pontes en Wallace Ferreira exploreert in 'Repertório N°2' de racistische, koloniale en patriarchale schaduwen die over dat onderscheid hangen. Theater, als dé plek waar échte blikken en lichamen elkaar kruisen, is het ideale forum om hun onderzoek aanschouwelijk te maken. Zet je schrap voor deze schok van beelden en ideeën.

14 OKTOBER 2024

Twee zwarte mannen komen poedelnaakt, op identieke kousen en sneakers van Nike na, het podium op. Het publiek wacht hen daar al op rondom de vloer. De ene man, Wallace Ferreira, is kaalgeschoren. Bij de andere, Davi Pontes is de schedel bezet met nauw opgespannen *dreads*. Er zijn meer verschillen: Ferreira heeft knalrode kunstnagels met een opvallend motief in reliëf en zijn wenkbrauwen zijn gebleekt. Brazilianen zien wellicht ook subtiele kleurnuances, geobsedeerd als het land is door alle nuances van kleur van wit tot zwart.

Mij valt vooral op hoe defensief de mannen zich positioneren nadat ze het podium op stapten. Ze staan schuin in profiel achter elkaar zodat ze samen in een oogwenk links, rechts en achterom kunnen kijken. Hun gespierde lijven staan gespannen. Hun ogen draaien snel van links naar rechts in hun oogkassen. Deze mannen zijn op hun qui-vive, dat is zeker.

Door hun naaktheid, en doordat ze zo bloot staan aan de oncontroleerbare blikken van het volk om hen heen doen ze me denken aan koloniale beelden van tot slaaf gemaakte zwarte mannen die te kijk staan op een markt. Het verschil is

uiteraard dat Davi Pontes en Wallace Ferreira er zelf voor kozen om naakt op te treden, te midden van het publiek. Ze plaatsen zichzelf in een weerloze situatie. Over macht en kwetsbaarheid, over kijken en bekeken worden, over zich tonen of te kijk staan, daarover zal het in deze voorstelling dan ook gaan, op een bijzondere manier.

Na enige tijd, en na vele schichtige blikken heen en weer, schiet het duo plots synchroon vooruit. Met hun volle gewicht laten ze hun ene voet een meter vooruit dreunend landen, waarna ze de andere laten volgen met een zachtere stap. Dat doen ze tientallen keren. Zonder van elkaar te wijken passeren ze zo in ganzenpas langs het publiek. Als op bevel onderbreken ze die gang af en toe om hun romp en hoekige armen woest heen en weer te laten wentelen, van links naar rechts en terug, een paar keer, waarna ze weer verder daveren. Pontes kijkt daarbij heel vaak, indringend, naar het publiek. Ferreira daarentegen kijkt verbeten, met de blik op oneindig, voor zich uit. Zo ontstaan toch twee 'karakters', al zijn de verschillen klein.

Het is stoerdoenerij, doorzichtige stoerdoenerij. Ze vermoeien vooral zichzelf, want het is een erg inspannende oefening. Af en toe staan ze een hele poos, soms tien, soms wel veertig seconden stil, in hun beginpose, om het publiek nogmaals in ogenschouw te nemen. Bij elke volgende stop transpireren ze heviger, tot ze letterlijk druipen van het zweet. Hun passages langs de bezoekers gaan daardoor allengs toch intimideren want hun rondspattend zweet lijkt steeds meer op ongewenste intimiteit. De machtsbalans tussen wie kijkt, en wie bekeken wordt gaat zo schuiven.

Ze verschuift nog verder als de dansers, tussen twee rondes in ganzenpas door, halt houden om *tableaux vivants* te vormen. Ze laten de twee mannen van een heel andere kant zien. Ze glijden over de vloer in hun eigen zweet en strekken zich wellustig uit op de vloer, in poses die je 'typisch vrouwelijk' zou kunnen noemen. Zo is er de bizarre mix tussen Titiaans 'Venus van Urbino', of eerder de 'Olympia' van Manet en ongecensureerde porno. Een andere keer duwen ze hun kont vlak voor een toeschouwer omhoog. Een vrouw in de zaal weet niet waar gekeken als Davi Pontes zo voor haar zit. Als later een andere kijker het 'slachtoffer' is, lacht ze wat besmuikt en zichtbaar opgelucht.

Een confrontatie met de blote 'ander' in de kijker.

Of het nu is doordat Pontes en Ferreira zo duidelijk de man-vrouw rollen omkeren of doordat ze zo onbeschaamd zichzelf etaleren als object van verlangen, als seksslaaf of als een (ongewenste) verleider, feit is dat ze, door zich zo ook figuurlijk bloot te geven, onmiskenbaar de machtsverhoudingen nog verder keren. Wie seksualiteit zo onverbloemd, zo-*sans gêne* kan tonen brengt anderen in verlegenheid. Dat drijft het duo op de spits als Pontes, drijfnat, over de stoelen klimt om tussen twee kijkers plaats te nemen en zelfs, één keer, op de schoot van een man gaat zitten.

Tussendoor nemen ze echter telkens weer ook de routine van de dreunende stappen in ganzenpas op. Zo eindigt het stuk ook, even abrupt als het begon. Maar tussendoor slaagden Davi Pontes en Wallace Ferreira er wel in om met hun repertoire van dreunende stappen en wulpse houdingen de richting van de blikken, en dus de machtsverhoudingen te laten kantelen. De blik op 'zwarte homoseksuele relnichten' wordt betrapt op zichzelf, op zijn vermeende

superioriteit en zijn verzwegen angsten. Niet in de vorm van een betoog, maar als een concrete confrontatie met wat ‘men’ toch niet kan tonen, toch? Een confrontatie met de blote ‘ander’ in de kijker.

Het duo omschrijft dat werk enigszins anders. ‘Repertório N°2’ is voor hen het tweede deel van een trilogie. Pontes en Ferreira onderzoeken daarin hoe dans een vorm van zelfverdediging kan zijn. Ze werken op een ondergrondse traditie van praktijken van zelfverdediging. Zo streven ze naar ‘een bevrijding van impliciete en expliciete beperkingen’ die voortkomen uit het Westerse koloniale, racistische en ‘cisheteropatriarchale’ gedachtengoed’. Een hele mondvol voor de subtiele manier waarop ze hier duwen op de zere en tere plekken in onze manier van kijken naar ‘de ander’, met kleine a. Dat lukt ze, door een ongewone combinatie van verbetenheid, fysieke inzet en panache.

'Repertorio N°3', het derde deel van de trilogie, is op 15 oktober te zien in 404 (Vooruit) Gent.